

celo sam bahal, pišč v „Soči“: „Jaz mesarim Krojaško zadrugo in Centrifugo z največjim mesarskim nožem, da so rane na klerikalnem telesu velike in skeleče.“)

Zdaj pa vprašamo mi: Kje je bila „Edinost“ s svojo „odkriti in resno besedo“ takrat, ko je Gabršček tako divjal zoper naše — pač menda tudi slovenske — denarne zavode? Molčala je in se najbrže veselila: Prav, prav, vzame prej hudič to „klerikalno bando“! Ali to veselje ji je minolo in žalost ji trže srce; naši denarni zavodi so v najbolj cvetočem stanu, liberalni pa v najobupnejšem položaju. O, če bi bilo narobe, bi „Edinosti“ pač drugačno pesmico zapela. Zato pa moramo „Edinosti“ odkrito povedati, da nas je pustil nje članek popolnoma hladne, ali še več, vzbudil nam je stud nad toliko hinavščino! „Edinost“ naj le naprej vrže raz sebe vse liberalno strankarstvo, naj dokaže, da zna pisati o goriški politiki resnično in pravično, da se more povzpeti s staljšča „Sočinega“ na vzvišeno mesto nepristranosti in neustrankarstva, potem naj piše „odkriti in resno besedo na addresso vseh“! Prej pa se mora vsak trezen čitatelj nje jeremijadam le smejati.

Kako zelo greši „Edinost“ na lakovernost svojih čitateljev, kaže dejstvo, da ni dolgo, ko je sama zagrešila, kar očita drugim. Piščoča o polomu nemške krščansko-socialne centralne zadržne blagajne, je z vidnim veseljem poročala, da so prizadete tudi slovenske „klerikalne“ posojilnice koroške. Od kompetentne strani s Koroškega je dobila obvestilo, da ni to res. Ali ona ni še danes popravila svoje laži. Tako se vede proti „klerikalnim“ denarnim zavodom, propalo liberalno „Glavno posojilnico“ v Ljubljani pa skuša pred svojim čitateljstvom odvaliti od liberalne stranke in jo nazivlja dr. Hudnikovo posojilnico.

Zatorej kličemo „Edinosti“: Proč z grdim hinavstvom! Ven z odkrito besedo v brambo bankerotnih liberalnih zavodov in ne obče slovenskih!

*) Ta krvočno lev je postal zdaj na gospodarskem polju krotak kot jagnje. — zdaj, ko padajo v jamo, katero je nam kopal, njegova podjetja, njegovi „narodni piruhi“ in liberalni denarni zavodi, katerim je on gospodaril. Veliki Gabršček je postal „mičen“ in v „Soči“ dne 7. t. m. prav milo prosil: „Bilo bi v interesu vseh slovenskih denarnih zavodov, da bi se prenehalo s škodljivim gospodarskim bojem!“ Aha! Pred sedmimi leti ni hotel poznati tega interesa, in bi ga gotovo tudi zdaj ne hotel, ako bi mu voda ne drla v grlo.

Pove. ti „Matice Slovenske“ za I. 1910.

(Konec.)

Njegova skrb za dom svojega gospodarja, za živino in družino je res čedno opisana. — V celoti se bere povest precej gladko in želebi bi bilo, da bi dr. Lah ostal pri tem žanru. Saj tako bridko potrebujemo dobrih pripovedovalcev, ki bi znali pisati tako, da bi jih čital s pridom „kmet in gospod“. Da so tupati kake napake, je odpustljivo; vsaj dobro voljo je pokazal gospod pisatelj, da bi nam podal večje pripovedno delo in ne le tistih drobnic po 3—4 strani.

Drugo pripovedno delo v letošnjih „Matičnih“ publikacijah je prevod Zeyerjevega romana „Jan Marija Plojhar“ (Prevodi iz svetovne književnosti VII. zv.) Roman je res „Bruchstück einer grossen Konfession“, kakor pravi Goethe. Jan Marija Plojhar to je Zeyer sam. Svoje življenje in bitje v Italiji, svoje hrepenenje po veliki antični kulturi in umetnosti je pisatelj položil v dušo Plojharjevo. Plojhar si je kot mornarski častnik nakopal prsno bolezen in takrat se vzbudi v njem zopet staro hrepenenje po jugu. Predstavlja si moramo pisatelja tam gori na češkem

Nova deželna umobolnica.

Zadnjič smo opisali slavnost, ki se je vršila dne 16. t. m. o priliki otvoritve nove deželne umobolnice. Danes pogledimo njeno zunanjelice in notranjo uredbo.

Celi občirni kompleks zemljišča meri 41 njiv. 300 moških korakov meri širina ob cesti. To zemljišče je stalo 160.000 K. Sprejaj je železna ograja, za katero je lep park, nasajen s cveticami in z raznim drevjem. Za tem administracijsko poslopje, skozi katero vodi uhod v notranjščino norišnice.

Administracijsko poslopje.

V veži uhoda so obešena razna določila. Na desni strani so prostori za ravnateljstvo, lekarna je tam, par sob za zdravnike in blagajna. Na levi strani je čakalnica, soba za primarija, telefonska govorilnica, kemični laboratorij in drugi uradi. V I. nadstropju je stanovanje za zdravnika primarija in za vratarja. Uredba tega poslopja je zelo priročna in praktična.

Pogled z uhoda v umobolnico.

Ko stopiš v park umobolnice, se ti nuji lep pogled naokoli. Krasni cvetlični nasadi, dva dolga aleja, mlada drevesa, vse lepo obdelano, prekopano, nasajeno na desni in na levi strani pa so paviljoni tja doli do konca. Na desni so paviljoni eden za drugim za umobolne ženske, na levi pa za umobolne moške. Na sredi parka je mala kapelica, za kapelico centralna kuhinja, za kuhinjo pa centralna kurilnica. Za par let, ko drevje v parku malo bolj zraste bo tu notri celi raj. Vešča roka je bila, ki je to tako lepo uredila. K posameznim paviljonom vodijo z belimi kamenčki posute ceste. Nasajenega je v parku mnogo vrst sadnega drevja, vsakovrstna zelenjad, drevesca, trte in drugo. Vsaka parcelica ima svoj napis, ki pove, kaj raste tu in kaj tam.

Paviljon I.

Na desni strani parka leži prvi paviljon, lepa, enonadstropna vilica. V tem paviljonu se bodo zdravile malo umobolne ženske, ki se same vzdržujejo. V pritličju je prostora za pet umobolnic II. razreda in seveda enako toliko postelj. Spalnice so lepo urejene. Tu se nahaja kopalnica, jedilnica itd. V I. nadstropju bodo nastanjene plačujoče umobolnice I. razreda. Vse je ure-

severu potem nam bo to hrepenenje, ki pri nas tu na jugu ni tako živo, šele umljivo. Tedaj Plojhar pride v Rim in nekako oživi na razvalinah klasičnega sveta. Iz Rima pride ven na Kampanijo, kjer preživi zadnje čase svojega življenja. Tu se seznanil z deklico Katarino, ki mu je nekakov angelj v teh težkih urah. Zaljubita se — on pol v grobu, ona polna življenja. In tako živita doli v Kampaniji, kjer žari sonce, kakor bi ne bilo smrti. In Plojharju se tupati povrne upanje do življenja, do zdravja, a slednjič ga stare nezprosna sušica in Katarina gre ž njim v smrt, zakaj čuti, da je ž njim izgubila vse. — Ne morem reči, da bi bilo opisovanje takega umirajočega človeka ravno lahka stvar, a tu se čita res lepo. Teško človek odloži knjigo in posebno kdor je obdarjen z bolj mehko, občutljivo dušo, bo imel pri čitanju tega romana vkljub klasičnim reminiscencam, ki niso vsakomur umljive, vendar dokaj pravega užitka. Tisto bolešno hrepenenje po življenju, ki ga ima junak gledaje smrti v obraz, bo pač marsikom vzbudilo sočutje. — Prevod bi pa bil lahko boljši in prost čehizmov, ki bi se dali pri skrbnem pregledu čisto odstraniti.

„Matica“ je izdala sicer še tretjo povest, a to je le ponatis „Pegama in Lambergarja“, ki je izšel svoj čas kot „zabavna knjižnica“ VI. zv., zato pa o nji ne bom obširneje razpravljaj.

d. b.

jejo z najlepšim komfortom. Postelje je pet, kakor spodaj. Ob južni strani ima pritličje in I. nadstropje lepi verandi z ograjenim vrtom.

Paviljon II.

Ta paviljon je samo pritličen, a je toliko bolj obširen. Namenjen je za opazovanje. Tu bodo torej opazovali posamezne umobolne ženske. Tu je kopalnica, skupna umivalnica, velika obednica. Vsak paviljon ima svojo skladnico za obleke, obuvalo, perilo itd. V tem paviljonu je prostora za 32 umobolnic. Postelje se železne ter lepo razvrščene. Paviljon ima na južni strani lepo, solčno verando, potem lep vrt ograjem z gosto in visoko mrežo.

Paviljon III.

Ta paviljon je namenjen besnim ženskam. Koj ko se stopi notri, je opaziti razlika od drugih paviljonov. Tu je več celic za posamezne umobolnice. Stekla na cknih so tako debela, da če besni udarja kolikor more z roko po njih, jih ne razbije. V celicah ni nič drugega kakor postelja. Male steklene odprtine na vratih služijo v to, da gleda strežno osobe notri. Krozniki, žlice in druga jedilna oprava je vsa iz aluminiija. Vilic in nožov ne poznajo v tem paviljonu. Tu je prostora za 39 umobolnic. Tudi ta paviljon je pritličen z lepo, solčno verando in lepim vrtom na južni strani, ki je visoko z gosto mrežo ograjen.

Paviljon IV.

Paviljon IV. bo za mirnejše umobolnice. Ima pritličje in prvo nadstropje. V pritličju je kopalnica, umivalnica, velika obednica itd. V prvem nadstropju je 33 postelj. Tudi ta paviljon ima na južni strani lepo solčno verando in velik ograjen vrt.

Paviljon V.

Tukaj bodo nastanjene bolj stare umobolne in take, katerim se obrača na boljše. Spodaj je velika obednica, kopalnica, umivalnica, kakor tudi delavnica. Iz tega paviljona bodo umobolne porabljali za razna dela v bolnišnici, za čiščenje, za pranje, za delo na vrtu itd. V prvem nadstropju je 30 postelj. Tudi ta paviljon ima svojo verando na južni strani z lepim, ograjenim vrtom.

Paviljon VI.

Ta paviljon je za mirne umobolnice in sicer take, ki bodo sposobne za kako notranje delo in bodo imele na razpolago dve veliki delavnici. Umobolnice bodo tukaj lahko pletle, šivale s šivalnimi stroji itd. Tudi v tem paviljonu imajo kopalnico in skupno umivalnico. V prvem nadstropju je več sob s 37 posteljami.

Paviljoni na levi strani.

Kakor na desni strani za ženske, tako so urejeni paviljoni na levi strani za moške umobolne začenši s VII. paviljonom, končavši z XII. Torej na vsaki strani je po šest paviljonov enako urejenih z enakim številom postelj. Zdi se nam odveč opisati te paviljone, ker bi morali ponoviti to, kar smo uže povedali. —

Paviljon za nalezljive bolezni.

Kakor XIII. paviljon je oni za nalezljive bolezni ali takozvan „Lazaretto“, ločen s pecejšnje razdaljo od ostalih paviljonov, močno obzidan prav na koncu umobolnice na desni strani. V tem paviljonu je vse najskrbnejše urejeno, tlak je mramornat. Postelje za ženske je 8, za moške tudi 8. Oddelka sta ločena po debelem zidu. Tik tega paviljona je tudi razkuževalen kotel za obleke bolnikov nalezljive bolezni.

V ženskih paviljonih so nastavljene kot strežajke usmiljene sestre, katerim pomagajo tudi druga nastavljena dekleta, v moških pa moški strežaji.

Kapelica

je na sredi umobolnice. Priprost oltar, na kterem je slika sv. Frančiška Asiškega, krasi notranjščino. Za kapelico je

centralna kuhinja

najmodernejše urejena. Videli smo v kuhinji tri velike kotle vode, katere grejejo iz centralne kurilnice. Kuhinja ima več oddelkov; pralni oddelk, kuharski oddelk itd. Kotel za polento je tako velik, da skuhajo naenkrat lahko 200 kilov polente. Meša se s strojem. Imajo tudi stroj za kuhanje krompirja, katerega spečejo v 18 minutah 120 kilogramov. Enako imajo stroj za pečenje pečenke. Vsak paviljon ima svoj zaprt kotel, v katerem nosijo hrano iz centralne kuhinje. V prvem nadstropju so spalnice za kuhinjsko osobe. — Zadaj za centralno kuhinjo je

centralna kurilnica

z elektrarno, ki razsvetljuje vse paviljone. Kurilnica je preskrbljena z najmodernejšimi stroji in tehniko so se tu v resnici izkazali kot mojstri. Velikanski kotli preskrbujejo gorkoto in gorko vodo po paviljonih, kakor tudi za kuhinjo in centralno pralnico. Res nekaj posebnega. Poleg tega gonijo stroji s kurilnice vodo iz vodnjaka visoko gori v rezervoar, ki stoji za kurilnico, odkoder se voda po rovih deli v vse paviljone. 30 metrov visok dimnik se dviga od tal, ki vleče dim iz kurilnice. Rezervoarja sta dva. Eden pošilja vodo v paviljone, drugi v kuhinjo. Nahajata se visoko v stolpu eden nad drugim. Človek, ki to vidi, se čudi kako vse skupaj harmonira. Za rezervoarjem se nahaja

delavnica.

Tu so kovači, ključavnice, mi-zarji, tesarji in drugi rokodelci, potrebni pri tako velikem podjetju.

Mrtvašnica.

Na levi strani rezervoarja se nahaja mrtvašnica, razdeljena v štiri sobe. V eni sobi je čuvaj, v drugi sta dve kamniti mizi, na katere položijo mrliče kmalu po smrti. Na koncu miz je električna naprava, na katero položijo noge mrtvecev. V slučaju, da je dotičnik še pri življenju in se le količkaj zgane, zavoni električni zvonec in pokliče čuvaja. V tretji sobi je kamnita operacijska miza. V četrti pa mrtvaška soba z odrom in z ravnami.

Hlev.

Prav na južnem koncu umobolnice se nahaja velik hlev za prašice. Sedaj imajo v hlevu do 50 mladih in starih prašičev, ki so lastnina deželne kmetijske šole. Enako imajo prostor za dva konja.

* * *

Tako smo v malem opisali novo deželno umobolnico. Vsi, ki so to zgradbo videli, se jako pohvalno izražajo o notranji uredbi, in pa tudi to povdarjajo, kako je bilo mogoče z še ne 1 milijonom goldinarjev narediti kaj tako kolosalnega in lepega. Še celo nasprotniki umobolnice se ne upajo sedaj, ko so jo videli, pisariti proti deželnemu odboru tako strupeno, kakor so to delali, dokler je niso videli.

Pozdravljamo otvoritev nove deželne umobolnice, ki bo pričala poznim rodovom, da so živeli na Goriškem v 20. stoletju ljudje, ki so nesrečnim umobolnim preskrbeli potrebno in dostojno zdravilišče.

Politični pregled.

Mornariški krediti v odseku sprejeti.

Vojni odsek avstrijske delegacije je od mornariške uprave zahtevane kredite za dreadnoughte sprejel.

Srbski kralj zapustil Rim.

V nedeljo si je srbski kralj Peter še ogledal razne rimske znamenitosti ter se popoldne odslovil od svojega gostilca. Na kolodvoru sta se vladarja trikrat poljubila.

Zanimiva vest.

„Piccolo“ poroča, da se v Potsdamu ni sporazumela Rusija z Nemčijo samo glede Perzije, temveč, da je

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani. V seji upravnega sveta dne 15. t. m. se je odobrila čista bilanca za leto 1910, katera izkazuje vsestranski napredek. Čisti dobiček za leto 1910 znaša všteti prenos iz leta 1909 K 358.273.72 proti letu 1909 več za K 52.184.34. Občnemu zboru, ki se je dočel na 7. marca t. l. se je sklenilo predlagati sledečo razdelitev: Rezervnemu in pokojninskemu skladu se dodeli razun posebnega azijskega skupička V. izdaje delnic v znesku, kron 73.114.74 še nadaljnih K 50.193.62 tako da znaša ta potem čez K 610.000; delničarjem se izplača kot 7% na (lani 6%) dividenda K 210.000 in se prenese na nov račun K 50.290.26. Skupni promet banke presega v letu 1910 tisoč milijonov kron.

Uspeh subskripcije v emisijo delnic Jadranske banke v Trstu. Poroča se nam, da je tudi ta emisija delnic Jadranske Banke končala s polnim uspehom in da je bil na subskripcijo izložen znesek K 2.000.000 prepisan. To dejstvo najbolje priča, da uživa imenovani zavod največje zaupanje v kapitalistiških krogih.

Filialka Jadranske banke v Ljubljani je pričela ravnokar svoje poslovanje.

Tobaka so pokadili v minolem letu na Ogerskem za 151,745.654 kron napram 123,045.280 kron v letu 1909.

Loterijske številke.

18. februvarja.

Dunaj 45 4 22 23 69
Gradec 44 75 49 29 3

Prva in edina slovenska kleparska delavnica v Gorici, ul. sv. Ivana št. 11. se toplo priporoča za vsa stavbena in galanterijska dela za cerkve in stolpe, katere napravi po načrtu

Josip Patek,
naslednik Karola Čufer

priporoča se tudi vsem gg. odjemalcem, posebno pa kmetovalcem. V zalogi ima: mehe za žveplanje, zadnji sistem škropilnic za vitrijol, polivalnike za vrte in patentirane ventilatorje za dimnike i. t. d. oprave se izvršujejo točno in po najnižji ceni.

Dr. Ruggero Kürner

zdravnik, kirurg ter bivši asistent na porodniški in ostetriški kliniki v Gradec-u.

Specijalist za ženske bolezni.

Ordinira od 10.—11. ure predp. in od 3.—4. ure pop.

Franj - Josipovo tekališče 6 (tik lekarne Kürner).

Goriška zveza

gospodarskih zadrug in društev v Gorici
registrovana zadruga z omejeno zavezo

posreduje pri nakupu kmetijskih potrebščin in pri prodaji kmetijskih pridelkov.

Zaloga je v hiši „CENTRALNE POSOJILNICE“ v Gorici,
TEKALIŠČE JOS. VERDI ŠT. 32.

Prosiva sahtevati listke!

Največja trgovina z železjem

KONJEDIĆ & ZAJEC

GORICA v hiši Monta.

Priporoča stavbeni Cement, stavbne nositelje (traverze), cevi za stranišča z vso upeljavo, strešna okna, vsakovrstne okove, obrtniško orodje, železo cinkasto, železno pocinkano medeno ploščevino za napravo vodnjakov, vodovodov, svinčene in železne cevi, pumpe za kmetijstvo, sadjerejo in vinorejo, ter vsakovrstna orodja.

Cene nizke, solidna postrežba!

Eno krono nagrade izplačava vsakemu, kdor dokaže s potrdili najine nove ameriške blagajne, da je kupil pri naju za 100 kron blaga.

Prosiva sahtevati listke!

JOSIP BONANNI

naslednik T. Slabanja

srebrar in pozlatar v Gorici ulica Morelli 12
odlikovan z zlato svetinjo

se priporoča vsem čč. cerkvenim oskrbništvom za vsakovrstna izdelava cerkvenega orodja. Plačuje se tudi na obroke. Konkurenca v cenah izključena. Cenike gratis franko na dom.

Prva Primorska Tvoznica za lesne izdelke z vodno silo

tvrdke A. KRIZNIČ

ob kolodvoru Podmelec

Sprejema v izvršbo:

vse v stavbeno mizarsko stroko spadajoče izdelke za hiše, vile, šole, bolnišnice, cerkva, javna poslopja itd., kakor: okna, vrata, podove, portale; popolne opreme ljudskih šol, šolske klopi po »Rettig-ovem patentu i. t. d.

Proračuni in načrti brezplačno!

Parketna tvornica opremljena z najnovejšimi stroji nudi parketne deščice iz hrastovega in bukovega lesa, postrežba takojšnja za vsakero množino!

Zahtevajte vzorce in cene!

Strugarski oddelek nudi vse v strugarsko stroko spadajoče izdelke.

JAMSTVO! Vsa dela so solidno in strokovnjaško izvedena! JAMSTVO!
Obisk strokovnjaka interesentom brezplačen.

Čevljarska zadruga v Mirnu

naznanja sl. občinstvu, da je odprla prodajalno svojih izdelkov na trgu sv. Antona na vogalu v Rabatišče št. 1 ter se priporoča za obilno naročbo. --- Ima v zalogi vsakovrstnega obuvala ter sprejema naročila po zmernih cenah.

Stojte!

Kdo ne pozna tvrdke

Stojte!

Kerševani & Čuk

na Stolnem trgu (Plazza Duomo) v GORICI št. 97

Vsakdo pozna to tvrdko, ker ima na prodaj Original Victoria šivalne stroje, ki so najboljše, najcenejši, najtrpežnejši, najlažji, ki delajo še po 10-letni uporabi brezšumno, hitro in točno. Original Victoria šivalni stroji so se vsem šiviljam, krojačem in drugim močno priljubili. Vsakdo naj si ogleda pred nakupom šivalnega stroja

„Original Victoria“ šivalne stroje. Tvrdka da na razpolago učiteljico, ki poučuje brezplačno. Z Original Victoria šivalnimi stroji se izvršujejo vsakovrstno umetno vezenje (rekamiranje) itd. itd.

Ta tvrdka ima na prodaj vsakovrstno kmetijsko orodje: slamoreznice, stiskalnice, drozgalnice (stroje za mastenje grozdja), pluge, brane itd. itd.

Ta tvrdka ima na prodaj najboljša dvokolesa bela, rdeča itd.

z znamko KERŠEVANI & ČUK, ki jih sama izdeluje. Nadalje, puške, samokrese, drugo belgijsko orožje, streliivo. — Potem najboljše

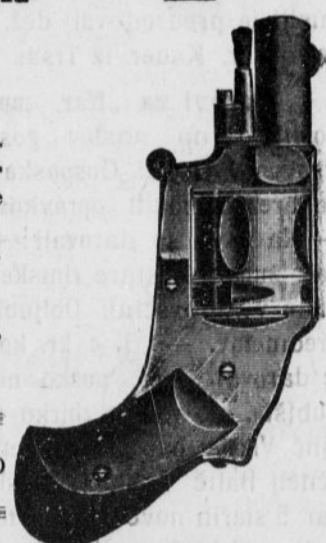
gramofone.

Daje na obroke.

CENIKI

se razpošljajo

zastonj.

Podružnica „Ljubljanske kreditne banke“ V GORICI

— se bavi z vsemi v bančno stroko spadajočimi posli. —
Vloge na knjižice obrestuje po 4 1/2%, vloge v tekočem računu po dogovoru.

Delniška glavnica K 5.000.000.

Centrala v Ljubljani.

— Rezervni zaklad K 450.000. —

PODRUŽNICE: Celovec, Gorica, Sarajevo, Split, Trst.